

Onderzoeksplan 2012 Rekenkamer Weert

1. Inleiding

Conform art. 12 van het Reglement van Orde van de Rekenkamer (voortaan te noemen: RvO) stelt de Rekenkamer (RK) een onderzoeksprogramma op, waarin de onderzoeken staan die de RK dat jaar zal gaan uitvoeren., incl. een korte motivering, en een planning van de in te zetten tijd, kosten en middelen.

Ook is in het RvO opgenomen dat het streven erop gericht is minimaal 2 onderzoeken per jaar uit te voeren. De jaren tot 2011 is er gemiddeld één onderzoek per jaar afgerond. In 2011 daarentegen zijn twee onderzoeken gestart op instigatie van de Rekenkamer (subsidierelatie met Punt Welzijn en de invoering van het CJG) en één op verzoek van de raad (Poort van Limburg). In totaal dus drie. Aangezien alle drie de onderzoeken doorliepen naar 2012, ligt het nu voor de hand om **in 2012 nog maar één onderzoek te starten**.

Dat heeft ook te maken met de beschikbare middelen. Het budget van de RK is met ingang van 2012 gekort met ongeveer €21.000 (van €52.800 naar €31.700). Hiervan wordt de vergoeding aan de leden van de RK betaald, het lidmaatschap van de NVRR en bijkomende kosten. De rest is voor onderzoek.

Was er tot en met 2011 een onderzoeksbudget van ongeveer €43.000, in 2012 is dat door de bezuiniging geslonken naar ongeveer €22.400. Aangezien de kosten van het onderzoek naar de Poort van Limburg nog voor €12.500 drukken op het budget voor 2012, **resteert er voor onderzoek in 2012 nog slechts €10.000** (allemaal afgeronde bedragen). Dat bedrag is te beperkt voor een grondig onderzoek, hooguit kan er een licht onderzoek voor gedaan worden.

Dus naast de forse bezuiniging speelt hier ook parten dat een groot deel van de kosten voor de Poort van Limburg, waar de raad om vroeg (in totaal €30.000, excl. BTW), niet uit het budget van 2011 betaald kon worden. Vandaar dat de RK bij brief van 27 oktober 2011 aan de gemeenteraad een extra budget heeft gevraagd voor dit onderzoek van €10.000. Hierop heeft de RK informeel in december vernomen dat het presidium dit extra verzoek niet opportuun vond i.v.m. de lopende bezuinigingsoperatie. Formeel is ons verzoek echter nooit door de raad behandeld.

Vandaar dat de RK nu, bij gelegenheid van de bespreking van het onderzoeksplan 2012, alsnog – via de Commissie Algemene zaken - aan de raad vraagt om de extra kosten die samenhangen met het onderzoek Poort van Limburg (€12.500), alsnog bij te ramen bij het budget van de RK voor 2012, zodat voor onderzoek geen €10.000, maar €22.500 beschikbaar is.

2. Totstandkoming van en suggesties voor het onderzoeksplan

De RK heeft op 12 april aan de fracties verzocht om onderzoekssuggesties uiterlijk 19 april aan te dragen. Dat heeft geresulteerd in een viertal suggesties, vanuit de fracties van SP en CDA. In [bijlage 1](#) zijn deze integraal opgenomen. Deze zijn door de RK getoetst op basis van art 13, derde lid van het RvO ([bijlage 2](#)). Bezien is tevens of er alternatieven zijn om de gestelde vragen vanuit de raadsfracties beantwoord te krijgen.

a. Grondbeleid/ grondbedrijf (1 en 3)

Dit thema valt zeker onder de belangrijkste criteria (groot belang, ernstige gevolgen). Vanuit het college komen er binnenkort scenario's hoe om te gaan met het grondbedrijf (deel van de vrijval van onderwijshuisvestingsreserve als extra buffer voor grondbedrijf opnemen). Hierover is onlangs een informatiebijeenkomst voor de raad geweest. De scenario's zijn opgenomen in de Voorjaarsnota, die op 11 juni in de commissie Algemene zaken behandeld wordt, 14 juni in de commissie RO en op 27 juni in de raad. Het lijkt de RK niet opportuun daar nu al een onderzoek naar te gaan doen. Mogelijk dat uit de discussie die de raad en college daarover gaan voeren nog punten komen die nader onderzocht kunnen worden.

Vooralsnog zou de raad de discussie met het college kunnen gebruiken om de gevraagde informatie te krijgen. Overigens merkt de RK op dat een grondig onderzoek naar het grondbedrijf ("zoals de commissie De Wit") zeker niet kan voor een bedrag van rond de €10.000.

b. Afvalstoffen en rioolheffing (2)

Dit is een thema dat de raad makkelijker via de weg van vragen aan het college beantwoord kan krijgen. Een onderzoek door de RK is hier niet de aangewezen weg.

c. **Hoge Dunk (4)**

Dit thema zou de RK eerst nader moeten verkennen wil ze hier een gefundeerd oordeel over vellen. Het is de RK bekend dat de Rekenkamercommissie in Cranendonck voornemens is onderzoek te doen naar de Hoge Dunk. Dit onderzoek zal zich toespitsen op het rendement van het samenwerkingsverband voor Cranendonck, met het oog op het aflopen van de huidige samenwerkingsperiode, eind 2012.

Eigen voorstel RK

Onder de nieuwe duale verhoudingen zijn gemeenteraden hun positie en rol langzamerhand gaan ontdekken. Alom in Nederland worden er vraagtekens gezet (niet in de minst door gemeenteraden zelf) bij de sturingskracht van de raad: wordt de raad wel goed in positie gebracht om zijn rol waar te maken, en lukt dat feitelijk ook? In diverse gemeenten zijn er de afgelopen periode onderzoeken geweest (door rekenkamers) om die sturingskracht van de raad nader in beeld te krijgen, en zijn voorstellen gedaan om die – waar nodig – te verbeteren.

De RK acht zo'n onderzoek ook in Weert van belang, waarbij actuele vraagstukken (zoals mogelijk de invloed en controlemogelijkheden van de raad bij de Hoge Dunk) een plaats kunnen krijgen. Dit ware nader i.o.m. de raad (i.c. de commissie Algemene zaken) in te vullen.

In bijlage 3 is onderzoeksopzet voor een dergelijk onderzoek opgenomen. Opgemerkt zij dat daarvoor zeker een bedrag van €22.500 nodig is (indien in eigen beheer uitgevoerd).

3. Conclusies en voorstel Rekenkamer

Conclusies:

- Voor het jaarlijks onderzoeksbudget van ongeveer €22.400 is één, inhoudelijk stevig onderzoek per jaar mogelijk .
- Voor het restantbedrag van ongeveer € 10.000 is in 2012 nog slechts één licht onderzoek mogelijk.

Voorstel:

- 1. Het onderzoeksbudget van ongeveer € 10.000 voor 2012 ophogen met bedrag van € 12.500 tot €22.500.
- 2. Voor dat bedrag een onderzoek doen naar de Sturingskracht van de raad, met cases uit zowel de economische, sociale en fysieke/RO sector.
- 3. Nader overleg voeren met de commissie Algemene zaken over de invulling van de te onderzoeken beleidsterreinen en casussen voor dat onderzoek. Wellicht dat de RK daarvoor een kort vooronderzoek start n.a.v. het overleg met de commissie Algemene zaken op 7 mei a.s.

Opgemerkt zij dat de RK separaat een voorstel zal doen om voortaan ook onderzoek in eigen beheer door de RK te laten uitvoeren (althans de mogelijkheid daarvoor te scheppen), hetgeen o.a. een kostendrukkend effect heeft.

Na de bespreking van dit voorstel op 7 mei zal de RK haar onderzoeksplan definitief vaststellen, gehoord de discussie in de commissie Algemene zaken.

Namens de Rekenkamer,

Frits van Vugt,
Voorzitter

19 april 2012

Bijlage 1

Suggesties SP:

1. **Grondbeleid.** College komt nog met scenario's over de risico's. Aan de andere kant is een analyse mogelijk, wanneer zijn welke aankopen gedaan en was toen al niet te veel risico genomen? Onderzoek zoals commissie De Wit.
2. **Afvalstoffen en rioolheffing.** Deze heffingen gaan uit van kostendekkendheid. Echter in de begroting is die relatie niet direct herleidbaar en daarmee voor de raad niet controleerbaar. Verder is een nieuw afvalcontract en hebben de duobakken nieuwe stickers gekregen.

Suggesties CDA:

3. **Grondbedrijf.** De crisis, en ook de demografische ontwikkeling (vergrijzing, krimp) hebben gevolgen voor de gemeentelijke grondbedrijven. De algemene reserve van het Weerter grondbedrijf is aanzienlijk geslonken, een aanvulling is nodig. Heeft de gemeente de laatste jaren voldoende rekening gehouden met de ontwikkelingen en de risico's die daardoor ontstonden; is de alertheid voldoende geweest? Had de gemeente eerder moeten bijsturen en had dat gekund? Is de raad steeds voldoende geïnformeerd over de stand van zaken en de risico's?
4. **Hoge Dunk.** Het afzetten van de gehaalde resultaten van de Hoge Dunk tegen de oorspronkelijke doelstellingen. Dit om te voorkomen dat het nieuwe samenwerkingsverband Brainport onvoldoende effect krijgt.

Bijlage 2

Uit Reglement van orde RK Weert:

Artikel 13 Onderwerpselectie

1. De rekenkamer bepaalt haar onderzoeksprogramma aan de hand van de in lid 3 genoemde selectiecriteria.
2. Eventuele verzoeken worden door de rekenkamer aan deze criteria getoetst. De rekenkamer neemt geen verzoeken in behandeling, die niet tot haar wettelijke taak behoren of waar de raad en/of het college (nog) geen besluit over heeft / hebben genomen.
3. De rekenkamer kiest onderwerpen, die allen in enigerlei mate voldoen aan de volgende selectiecriteria:
  - a. Het onderwerp heeft een duidelijk financieel, organisatorisch, maatschappelijk en/of politiek/bestuurlijk belang;
  - b. Er is aanleiding tot een onderzoek vanuit een oogpunt van doeltreffendheid, doelmatigheid of rechtmatigheid danwel in verband met de kwaliteit van de informatievoorziening aan de raad;
  - c. Er is sprake van een risico: gebrekkige uitvoering heeft relatief ernstige financiële of maatschappelijke gevolgen;
  - d. De meerwaarde van een onderzoek door de rekenkamer (in plaats van een ander gremium) moet duidelijk zijn;
  - e. Het onderwerp heeft een hoog (potentieel) leereffect;
  - f. Het onderwerp moet voor de rekenkamer haalbaar zijn en passen binnen haar financiële en organisatorische mogelijkheden.
4. De rekenkamer besluit over het te onderzoeken onderwerp en brengt raad en college hiervan op de hoogte.

Bijlage 3

Voorstel voor onderzoek door rekenkamer Weert:

Onderzoek naar de sturingskracht van de Raad

Doel van het onderzoek is om na te gaan:

- wordt de raad adequaat in positie gebracht om te sturen en bij te sturen?
- neemt de raad daarbij ook zelf het heft in handen en gebeurt dit adequaat?

Opzet

De RK kiest voor een onderzoek op drie onderwerpen verspreid over de beleidsvelden sociaal, economisch, fysiek/ruimtelijke ordening, om daarbinnen te zoeken naar de wijze waarop de raad stuurt en daartoe in de gelegenheid wordt gesteld.

Er ligt een belangrijk accent op de wijze waarop de raad kaders kan stellen en feitelijk stelt op enkele beleidsvelden. Ook wordt gekeken naar de wijze waarop de raad inzicht krijgt over de voortgang en of hij daarbij (tijdig) kan bijsturen en of hij adequaat verantwoordingsinformatie krijgt voorgelegd.

Onderzoeksvragen naar instrument / sturingsfase:

Aan de voorkant:

1. Sturen via lange-termijnplanning (raadsagenda, raadsplanning o.i.d.): stuurt de raad op zijn agenda of laat de raad zich sturen?

- is er een lange termijnplanning?
- zo ja, hoe wordt deze vorm gegeven? Werkt deze?
- zo nee, is dat een gemis? (en hoe is het op te lossen?)

N.B. Hierbij kan worden bezien wat er is gebeurd met de aanbevelingen van de RK uit het rapport Planning en Control van het coalitieprogramma (juli 2010)

2. Sturen via startnotities: stuurt de raad vooraf bij kaderstelling?

- Is de raad er interactief bij betrokken?
- Geeft de raad vooraf aanwijzingen/ signalen? (proces, inhoud, financiën). Heeft hij invloed op de probleemstelling? En randvoorwaarden?
- Wordt de raad via de startnotitie daadwerkelijk in stelling gebracht (zijn er keuzes mogelijk?)

T.a.v. de kaderstelling:

3. Sturen via beleidsnota's: stuurt de raad op de (reikwijdte en inhoud van de) kaderstelling?

- Wordt de raad er vooraf bij betrokken? (al dan niet rol bij betrokkenheid maatsch. organisaties, burgers)

- Liggen er evaluaties aan ten grondslag?
- Krijgt de raad alternatieven /scenario's voorgelegd?
- Zijn de uitgangspunten en doelen naar de mening van de raad SMART? M.a.w. weet de raad wat uiteindelijk wordt bereikt? Heeft hier een inhoudelijke discussie over plaatsgevonden?
- Is er een uitvoeringsprogramma/ maatregelenpakket, zodat de raad ziet hoe de beleidskaders gaan worden uitgevoerd? (eventueel nadien) Zijn de maatregelen vooraf op hun effectiviteit getoetst, zodat de raad enige zekerheid krijgt dat het beleid ook effectief zal zijn?
- Zijn de consequenties voor de begroting duidelijk? (wat wel/niet, meer/minder?)
- Is er voorzien in (tussen-)evaluatiemomenten, en zijn de criteria daarvoor vastgelegd?

T.a.v. de bijstelling:

4. Sturen via uitvoeringsissues: wordt de raad op de hoogte gehouden van de voortgang en kan hij bijsturen?

- Hoe tijdig wordt de raad bij belangrijke uitvoeringsissues betrokken, met name als er uitvoeringsproblemen zijn? Zijn daar afspraken over?
- Is de informatie over de voortgang adequaat?
- Krijgt de raad alternatieve voorstellen voorgelegd, als de uitvoering niet volgens de afspraken verloopt danwel de beoogde doelen niet dreigen te worden gehaald ?

5. De rol van de programmabegroting: Wat is de rol van de programmabegroting bij het vastgestelde beleid?, en kan de raad sturen op de uitvoering daarvan?

- Geeft de begroting een juiste weergave van de stand van zaken van het beleidsissue
- Worden beleidsintensiveringen en –extensiveringen goed beargumenteerd?
- Is er voldoende informatie voor de raad om via de begroting bij te sturen?

6. Sturen op de evaluatie van het beleid: worden er lessen getrokken uit het verleden t.a.v. effectiviteit en doelmatigheid?

- Is de reguliere beleidsverantwoording adequaat voor de raad om bij te sturen? (P&C-instrumenten)
- Zijn er volwaardige beleidsanalyses/—evaluaties (doelbereik, effectiviteit, doelmatigheid, neveneffecten?) aan het eind van de beleidscyclus?
- Geven deze bijsturingsmogelijkheden voor de raad?

Bij elke fase wordt ook bekeken hoe de raad gebruik maakt van zijn instrumenten om te sturen en bij te sturen, zoals vragen stellen, moties en amendementen indienen, nadere onderzoek/analyse eisen, etc.

Waar mogelijk wordt ook bezien in hoeverre verbeterlagen die in het verleden door raad en/of college zijn vastgesteld of aanbevelingen van de RK uit het verleden, zijn uitgevoerd en effectief gebleken.

Aanpak:

Vragenblok 1: algemeen onderzoeken, d.w.z. niet beleidsspecifiek verbijzonderen.

Vragenblokken 2 t/m 6: uit elke 'pijler' van beleid (sociaal, economie, ruimtelijk/fysiek) één belangrijke beleidsnota pakken, met een daarbij behorend belangrijk uitvoeringsdossier, en deze op alle aspecten doorlopen.

Daardoor komen er 3 verschillende analyses uit diverse beleidsterreinen. De RK beziet of daarmee een 'compleet' beeld over de sturingskracht kan worden gemaakt.

Hiermee wordt zowel het proces duidelijk (door het onderzoeken van de sturingsfasen 2 t/m 6) als dat er ingezoomd wordt op de inhoud van de kaderstelling en de doorwerking daarvan.

Planning:

mei: oriëntatie op keuze beleidsterreinen (i.o.m. commissie AZ)

juni: start onderzoek

november: afronding onderzoek

nov/dec: hoor en wederhoor

Mogelijk dat er enkele 'hick-ups' geconstateerd worden waarbij het onderzoek nog onvoldoende aanwijzing geeft of het specifieke problemen betreffen of meer algemeen voor de gemeente geldt. Zonodig volgt er een beperkt vervolgonderzoek om deze 'hick-ups' nader te analyseren.

Er zijn grote voordelen in om dit onderzoek in eigen beheer uit te voeren: kennis blijft in eigen huis, flexibeler in de aanpak (makkelijker bij te sturen) en (veel) goedkoper (naar schatting ligt de prijs van een onderzoeksbureau 50% hoger!).

Frits van Vugt

19 april 2012